

Інформаційно-аналітична довідка про стан довкілля в зоні АТО та на звільнених територіях за жовтень 2015 року

Атмосферне повітря

Систематичні спостереження за станом забруднення атмосферного повітря проводилися у жовтні 2015 року на території:

- Донецької області в трьох містах – Маріуполь (на 5 постах спостережень за забрудненням – далі ПСЗ), Краматорськ (4 ПСЗ), Слов'янськ (2 ПСЗ);
- Луганської області в трьох містах – Лисичанськ (2 ПСЗ), Северодонецьк (1 ПСЗ), Рубіжне (1 ПСЗ);
- Запорізької області - у місті Запоріжжя (5 ПСЗ);
- Дніпропетровської області у трьох містах – Дніпропетровськ (6 ПСЗ), Дніпродзержинськ (4 ПСЗ), Кривий Ріг (5 ПСЗ);
- Харківської області - у місті Харків (10 ПСЗ).

За даними спостережень гідрометеорологічних організацій у жовтні в атмосферному повітрі 11 міст 5 областей випадків високого забруднення (ВЗ) з концентрацією домішки вище 5,0 максимально разової гранично допустимої концентрації (ГДК) не зареєстровано.

Радіаційний стан

Спостереження за потужністю експозиційної дози гамма-випромінювання у жовтні 2015 року проводилися у Дніпропетровській області на 9 пунктах, Донецькій області – 4 пунктах, Запорізькій області – 7 пунктах, Луганській області – 4 пунктах, Харківській області – 11 пунктах.

За даними спостережень потужність експозиційної дози гамма-випромінювання знаходилась в межах природного фону. Випадків перевищення контрольного рівня 25 мкР/год у жовтні 2015 року не зафіксовано.

Поверхневі води

Донецька, Луганська та Харківська області

Спостереження за якісним станом поверхневих вод у Донецькій, Луганській та Харківській областях протягом жовтня здійснювалися відповідно до затвердженої програми державного моніторингу довкілля.

Протягом жовтня для інструментально-лабораторного контролю відібрано 61 пробу води у 27 створах спостережень.

Для визначення стану якості водних ресурсів виконано 996 вимірювань, у тому числі за гідрохімічними показниками - 840, за радіологічними - 24, за токсикологічними – 110, за бактеріологічними - 20, за гідробіологічними - 2.

Контролювались водні об'єкти: Печенізьке та Червонооскільське водосховища, річки Уда, Лопань, Вовча, Тетлега, Бахмут, Казений Торець та Кривий Торець.

Таблиця 1. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Донецькій, Луганській та Харківській областях.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
Донецька область					
р. Кальміус	м. Маріуполь	27.10.2015	-	-	-
р. Кальчик	с. Кременівка	27.10.2015	-	-	-
р. Кальчик	м. Маріуполь	27.10.2015	-	-	-
Луганська область					
р. Сіверський Донець	м. Лисичанськ	05.10.2015; 16.10.2015; 19.10.2015	-	-	-
р. Біленька	м. Лисичанськ	05.10.2015; 16.10.2015; 19.10.2015	-	-	-
Харківська область					
р. Сіверський Донець	с. Огірцеве	08.10.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Чугуїв, 1 км вище міста	05.10.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Чугуїв, 11 км нижче міста	05.10.2015	азот нітритний	1	12,0
р. Сіверський Донець	м. Зміїв	07.10.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Ізюм	07.10.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Балаклея	07.10.2015	-	-	-
р. Вовча	м. Вовчанськ	08.10.2015	-	-	-
р. Харків	м. Харків	12.10.2015	-	-	-
р. Лопань	м. Харків, 1 км вище міста	12.10.2015	-	-	-
р. Лопань	м. Харків, 0,1 км вище гирла	12.10.2015	азот нітритний	1	18,7
р. Уди	м. Харків, 10 км вище міста	12.10.2015	-	-	-
р. Уди	м. Харків, 7 км нижче міста	12.10.2015	азот нітритний азот амонійний	1 1	14,3 20,8
р. Уди	м. Харків, 9 км нижче міста	12.10.2015	азот нітритний	1	16,6

р. Уди	смт Есхар	05.10.2015	азот нітритний	1	18,4
р. Оскіл	м. Куп'янськ	05.10.2015	-	-	-
вдсх. Печегізьке	с. Печеніги	20.10.2015	-	-	-

За результатами лабораторних вимірювань у створах, що контролювались, не встановлено суттєвих змін щодо погіршення якісного стану поверхневих вод порівняно з вереснем поточного року та відповідним періодом минулого року. У руслі р. Сіверський Донець фіксувався підвищений (згідно з нормами СанПіН 4630-88) вміст органічних сполук: показник ХСК - у діапазоні 1,2-1,7 ГДК, БСК - до 1,3 ГДК. Через підвищену природну мінералізацію та внаслідок антропогенного навантаження на ділянці після впадіння р. Бахмут у р.Сіверський Донець до створу 406 км, с. Світличне фіксувався підвищений вміст сольових показників (жорсткість - до 9,9 ммоль/дм³ та сухий залишок – до 1,2 ГДК).

У місцях питних водозаборів стан якості поверхневих водних об'єктів був стабільний, кисневий режим задовільний, значення контрольованих гідрохімічних показників фіксувались у межах відхилень, характерних для цього періоду спостережень, вміст радіонуклідів стронцію-90 і цезію-137 був значно нижче допустимих значень (2,0 Бк/дм³). Середньомісячні значення вмісту ЛКП (бактеріологічний показник) фіксувались значно нижче граничного значення (10000 КУО/дм³) і знаходилися у діапазоні від 191 (р. Сіверський Донець, 527 км, водозабір фільтрувальної станції на Донецьку область) до 1850 КУО/дм³ (р. Сіверський Донець, 469 км, водозабір ЗФС, с. Білогорівка, Луганська область).

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у жовтні 2015 року на території Луганської області – на 2 водних об'єктах в 2 пунктах, Донецької області – на 2 водних об'єктах в 3 пунктах та Харківської області – на 7 водних об'єктах в 12 пунктах (табл. 1).

За даними спостережень у жовтні на водних об'єктах Харківської області виявлено 6 випадків ВЗ: п'ять з азоту нітритного з максимальною концентрацією 20,8 ГДК, один - азоту амонійного з максимальною концентрацією 14,3 ГДК. На водних об'єктах інших областей випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Дніпропетровська область

Згідно з програмою державного моніторингу у Дніпропетровській області у жовтні 2015 року відібрано 11 проб, виконано 363 вимірювання за гідрохімічними показниками та 14 вимірювань за радіологічними показниками.

Контролювались водні об'єкти: Дніпродзержинське водосховище (2 створи), Дніпровське водосховище (4 створи), р. Інгулець (1 створ), р. Самара (1 створ), р. Вовча (1 створ), р. Жовта (2 створи).

Якісний стан зазначених водних об'єктів у межах Дніпропетровської області у жовтні 2015 року був стабільний і знаходився на задовільному рівні. Значних змін показників якості поверхневих вод порівняно з жовтнем 2014 року не спостерігалось.

У створах питних водозаборів перевищення встановлених нормативів відмічалось за показником ХСК (до 2,3 ГДК). Вміст розчиненого у воді кисню фіксувався у діапазоні 9,5-10,8 мгО₂/дм³.

У створах на річках Самара, Вовча, Інгулець, Жовта перевищення нормативів (для водних об'єктів культурно-побутового водокористування) відмічались за такими показниками: ХСК - до 2,3 ГДК, марганцю -до 1,6 ГДК.

Згідно з Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями у пунктах спостережень у районі питних водозаборів вода у жовтні характеризувалася II класом 2-3 категорією (від «дуже добрих», «чистих», до «добрих», «досить чистих»). Інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних об'єктах Дніпропетровської області не надходило.

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у жовтні 2015 року на території Дніпропетровської області – на 3 водних об'єктах, в 3 пунктах (табл. 2).

За даними спостережень на водних об'єктах у Дніпропетровській області випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Таблиця 2. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Дніпропетровській області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
р. Інгулець	м. Кривий Ріг	19.10.2015	-	-	-
р. Самара	м. Новомосковськ	06.10.2015	-	-	-
р. Вовча	м. Павлоград	06.10.2015	-	-	-

Запорізька область

У жовтні 2015 року у межах Запорізької області відповідно до програми державного моніторингу вод у 4 контрольних створах відібрано 4 проби поверхневої води та виконано 112 інструментально-лабораторних вимірювань за 28 гідрохімічними та 2 радіологічними показниками.

За результатами лабораторного контролю встановлено, що гідрохімічний стан води відповідав сезонним змінам та коливанням значень якісних показників, які в цілому відповідали встановленим нормативам.

У створах питних водозаборів перевищення нормативів фіксувалося лише за показником ХСК (до 1,7 ГДК).

Повідомлень про випадки погіршення епідеміологічної ситуації на водних об'єктах басейну Дніпра у межах Запорізької області, а також інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних системах у зонах впливу Запорізької АЕС не надходило.

За результатами інструментально-лабораторного контролю та розрахунків за Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями у жовтні поверхневі води у межах Запорізької області відповідали II класу («добрі»), 3 категорії («добрі»).

Таблиця 3. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Запорізькій області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
р. Мокра Московка	м. Запоріжжя	20.10.2015	-	-	-
р. Обитічна	м. Приморськ	07.10.2015	-	-	-
р. Молочна	м. Мелітополь	20.10.2015	-	-	-
р. Молочна	м. Токмак	20.10.2015	-	-	-
р. Лозуватка	с. Новоолексіївка	02.10.2015	манган	1	22,0
р. Берда	с. Осипенко	07.10.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Запоріжжя	24.10.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	с. Карнаухівка	28.10.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпродзержинськ	28.10.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпропетровськ	28.10.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	с. Лоцмано-Кам'янка	28.10.2015	-	-	-

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у жовтні 2015 року на території Запорізької області – на 6 водних об'єктах, в 11 пунктах (табл. 3).

У Запорізькій області зафіксовано один випадок ВЗ з максимальною концентрацією мангану 22,0 ГДК.

Ґрунти

В 2015 році в зазначених областях обстежено 467,6 тис. га земель сільськогосподарського призначення, що відповідає плановим завданням визначеним програмою.

На обстежених землях відібрано 30 тис. зразків та проведено більше 128 тис. аналітичних досліджень ґрунту на визначення у ньому вмісту 20-ти показників, які характеризують їх якісний стан.

Водночас, проводились дослідження поверхневих вод сільськогосподарського призначення у вказаних областях. За звітній період відібрано 64 проб води та виконано понад 304 аналізів на вміст нітратів, важких металів, радіонуклідів та пестицидів.

Крім того, у Запорізькій області закладено 45 моніторингових ділянок, у Дніпропетровській та Харківській 30 та 10 відповідно, де досліджуються ґрунти за агрофізичними, агрохімічними,

фізико-хімічними, токсикологічними та радіологічними показниками. Також досліджується рослинна продукція за якісними показниками та на вміст радіонуклідів, важких металів, залишків пестицидів.

В Донецькій області закладено 19 моніторингових ділянок, в Луганській - 27. Проте частина з них знаходиться на окупованій території.